วัดหน้าพระเมรุ

ตั้งอยู่ริมคลองสระบัวด้านทิศเหนือของคูเมือง (เดิมเป็นแม่น้ำลพบุรี) ตรงข้ามกับพระราชวังหลวง สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น พุทธศักราช 2046 มีชื่อเดิมว่า “วัดพระเมรุราชิการาม” ที่ตั้งของวัดนี้เดิมคงเป็นสถานที่สำหรับสร้างพระเมรุถวายพระเพลิงพระบรมศพของพระมหา กษัตริย์พระองค์ใดพระองค์หนึ่งสมัยอยุธยาตอนต้นต่อมาจึงได้สร้างวัดขึ้น มีตำนานเล่าว่าพระองค์อินทร์ในรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ทรงสร้างวัดนี้เมื่อ พ.ศ. 2046 วัดนี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิเมื่อครั้งทำศึกกับพระเจ้าบุเรงนองได้มีการทำสัญญาสงบศึกเมื่อ พ.ศ. 2106 ได้สร้างพลับพลาที่ประทับขึ้นระหว่างวัดหน้าพระเมรุกับวัดหัสดาวาส

วัดนี้เป็นวัดเดียวในกรุงศรีอยุธยาที่ไม่ได้ถูกพม่าทำลายและยังคงปรากฏสถาปัตยกรรมแบบอยุธยาอยู่ในสภาพสมบูรณ์มากที่สุดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระอุโบสถมีขนาดยาว 50 เมตร กว้าง 16 เมตรเป็นแบบอยุธยาตอนต้นซึ่งมีเสาอยู่ภายใน ต่อมาสร้างขยายออกโดยเพิ่มเสารับชายคาภายนอกในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ หน้าบันเป็นไม้สักแกะสลักเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑเหยียบเศียรนาคและมีรูปราหูสองข้างติดกับเศียรนาค หน้าต่างเจาะเป็นช่องยาวตามแนวตั้ง เสาเหลี่ยมสองแถวๆ ละแปดต้น มีบัวหัวเสาเป็นบัวโถแบบอยุธยา ด้านบนประดับด้วยดาวเพดานเป็นงานจำหลักไม้ลงรักปิดทอง ส่วนลายแกะสลักบานประตูพระวิหารน้อย เป็นลายแกะสลักด้วยไม้สักหนา แกะสลักจากพื้นไม้ไม่มีการนำชิ้นส่วนที่อื่นมาติดต่อเป็นลายซ้อนกันหลายชั้น พระประธานในอุโบสถสร้างปลายสมัยอยุธยาเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ทรงเครื่องแบบกษัตราธิราช มีนามว่า “พระพุทธนิมิตวิชิตมารโมลีศรีสรรเพชญ์บรมไตรโลกนาถ” จัดเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องสมัยอยุธยาที่มีขนาดใหญ่ที่สุดเท่าที่มีปรากฏอยู่ในปัจจุบันและมีความสมบูรณ์งดงามมากสูงประมาณ 6 เมตรหน้าตักกว้างประมาณ 4.40 เมตร ในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการปฏิสังขรณ์วัดนี้โดยรักษาแบบอย่างเดิมไว้และได้เชิญพระพุทธรูปศิลาสีเขียวหรือพระคันธารราฐประทับนั่งห้อยพระบาทสมัยทวาราวดีจากวัดมหาธาตุมาไว้ในวิหารสรรเพชญ์(หรือเรียกว่า วิหารน้อยเพราะขนาดวิหารเล็ก มีความยาว 16 เมตร กว้างประมาณ 6 เมตร) ซึ่งอยู่ข้างพระอุโบสถ พระพุทธรูปศิลาแบบนั่งห้อยพระบาทสมัยทวาราวดีนี้ นับเป็น 1 ใน 5 องค์ที่มีอยู่ในประเทศไทย

จุดที่น่าสนใจ

พระอุโบสถ ยาวประมาณ ๕๐ เมตร กว้างประมาณ ๑๖ เมตร มีมุขทั้งด้านหน้าและด้านหลัง หน้าพรอุโบสถสู่ทิศใต้ หลังพระอุโบสถสู่ทิศเหนือ พระอุโบสถมี ส่วนยาวและกว้างมาก มีอากาศ ถ่ายเท ไม่อับ ไม่มีหน้าต่างอย่างพระอุโบสถ สันนิษฐานว่าผู้สร้างคงจะสร้างตามแบบสถาปัตยกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น หน้าบันเป็นไม้สักแกะสลักเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑเหยียบเศียรนาคและมีรูปราหูสองข้างติดกับเศียรนาคล้อมรอบด้วยหมู่เทพนม (เทพชุมนุม)จำนวน ๒๖ องค์มีบังฐานและกระจัง ลงรักปิดทอง ติดกระจกสีเช่นเดียวกับด้านหน้า

ภายในพระอโบสถเดิมมีถาพเขียนด้วยสีโบราณเป็นรูปภิกษุณีสงฆ์การบูรณะในขั้นต่อๆมา ถูกฉาบทาด้วยปูนเลียบขาวปรากฏดังเช่นปัจจุบันนี้การบูรณะส่วนอื่นๆ ของตัวพระอุโบสถได้รักษาส่วนและรูปทรงของเดิมไว้ทุกส่วน

คงมีแต่ลายที่เสาและลายเขียนที่ฝาผนัง ซึ่งถูกลบเลือนสันนิษฐานว่าการบูรณะ
ครั้งหลังนี้คงจะหาช่างที่มีฝีมือทัดเทียมของเดิมได้ยาก ประกอบกับจะต้องใช้งบประมาณและเวลามากด้วย
ในพระอุโบสถมีพระพุทธรูป(พระประธาน) เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยทองสำริดภายนอกฉาบด้วยปูนลงลักปิดทองปางมารวิชัยทรงเครื่องพระมหากษัตราธิราชสมัยกรุงศรีอยุธยา หน้าตักกว้างประมาณ ๔.๔๐ เมตร สูงประมาณ ๖.๐๐ เมตรพระนามว่า “พระพุทธนิมิตวิชิตมารโมลีศรีสรรเพชญ์บรมไตรโลกนาถ”
เป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องใหญ่ที่สุดองค์หนึ่งมีพระลักษณะสวยงามมากพระนามบ่งชัดถึงพระลักษณะอันพิเศษ มีพระอภินิหาร เป็นสรณะที่พึ่งที่เคารพสักการะอย่างยิ่งแก่โลกทั้ง ๓ เกิด ปีติศรัทธาแก่ผู้ที่ได้เข้ามานมัสการเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง และคุ้มครองบ้านคุ้มครองเมือง ทำให้ข้าศึกเกิดความเกรงกลัวไม่ทำลายวัดนี้ได้ เป็นที่น่าอัศจรรย์ควรแก่การที่จะไปนมัสการอย่างยิ่ง
พระวิหารหลังเดิม ตั้งอยู่ด้านหลังพระอุโบสถ(เหนือพระอุโบสถ) เรียกชื่อกันต่อๆมาแต่โบราณว่า “วิหารขาว” พระประธานในวิหารขาวเป็นพระพุทธรูปปั้นด้วยปูนชำรุดทั้งองค์เศียรหัก ฝาผนังวิหารชำรุดหักพังเหลือแต่ซาก เมื่อสมัยพระครูครุพุทธวิหาร โศภน (เลี้ยง)
เป็นเจ้าอาวาส ได้ทำการบูรณะโดยวิธีเก็บอิฐที่หักพังมาก่อหุ้มพระประธานที่ชำรุดไว้ภายในเป็นพระพุทธรูปปางพุทธลีลาไว้ด้านหน้าตรงพระอุระ นำพระพุทธรูปศิลาปางมารวิชัยที่ชำรุดมาบูรณะขึ้นใหม่ประดิษฐานไว้ด้านหลังตรงพระปฤศฎางค์ของพระประธานองค์เดิมที่ก่อหุ้มไว้ และสร้างห้องสำหรับบำเพ็ญกัมมัฏฐาน
โดยการก่ออิฐถือปูนขึ้นใหม่จำนวน ๓ ห้อง หลังพระประธาน ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘
ทางวัดได้บรรจุอัฐิอดีตเจ้าอาวาสวัดหน้าพระเมรุ ณ วิหารนี้ พระวิหารหลังนี้สร้างขึ้นในสมัยที่สร้างวัด ชำรุดหักพังเพราะ ธรรมชาติ มิได้มีการบูรณะ ปัจจุบันทางวัดได้สร้างสถานที่ต่อเติมออกมาทางด้านทิศตะวันออกใช้เป็นสถานที่บำเพ็ญกัมมัฏฐานของพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่มีศรัทธาจากทุกสารทิศ
พระวิหารสรรเพชญ์ (ประชาชนเรียกชื่อว่าพระวิหารคันธารราฐ) เป็นที่ประทับของพระพุทธรูปพระนามว่า “คันธารราฐ” และเรียกชื่อว่า “วิหารเขียน” เพราะมีลายเขียนในพระวิหารและมีชื่อเรียกกันอีกว่า “วิหารน้อย” เพราะมีขนาดน้อยด้วยยาวประมาณ ๑๖ เมตร กว้างประมาณ ๖ เมตร มีมุขทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของพระอุโบสถ ห่างจากพระอุโบสถประมาณ ๒ เมตรเศษ พระยาไชยวิชิต (เผือก) ผู้รักษากรุงในรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สร้างในปี พ.ศ. ๒๓๘๑ ผู้สร้างได้อัญเชิญพระพุทธรูปศิลา (ศิลาเขียว)ประทับนั่งห้อยพระบาท พระนามว่า “พระคันธารราฐ” ย้ายมาจากวัดมหาธาตุในเกาะเมือง ข้างวัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นวัดร้างในยุคนั้น มาประดิษฐานในวิหารน้อยที่สร้างขึ้นใหม่นี้ ผู้สร้างได้จารึกไว้ในศิลาติดตั้งไว้ที่ฝาผนังเมื่อ พ.ศ. ที่สร้างว่า “พระคันธารราฐ” นี้ พระอุบาลีซึ่งจำพรรษาอยู่ที่วัดธรรมาราม นำมาจากประเทศลังกา ในคราวที่ท่านเป็นสมณฑูต พร้อมด้วยพระสงฆ์สยามวงศ์ นำพระพุทธศาสนาไปประดิษฐานในประเทศลังกานักโบราณคดีมีความเห็นว่าเป็นพระพุทธรูปสมัยทวารวดี สร้างระหว่าง พ.ศ. ๑๐๐๐ – ๑๒๐๐ และสันนิษฐานว่าก่อนที่จะนำมาไว้ที่วัดมหาธาตุในสมัยกรุงศรีอยุธยา เดิมอยู่ที่วัดพระเมรุราชิการาม จังหวัดนครปฐมเนื่องจากทางราชการขุดพบเรือนแก้วที่ชำรุด สันนิษฐานว่าเป็นเรือนแก้วของพระพุทธรูปองค์นี้

มณฑปนาคปรก

ตั้งอยู่หน้าพระวิหารน้อย ห่างจากพระวิหารประมาณ ๒๕ เมตร พระยาไชยวิชิต(เผือก)สร้างในปีที่สร้างพระวิหารน้อย (ปี พ.ศ. ๒๓๘๑) อัญเชิญพระพุทธรูปศิลานาคปรกซึ่งย้ายมาจากวัดมหาธาตุกับพระคันธารราฐประดิษฐานในมณฑปนาคปรก เมื่อปี 2474 วัดหน้าพระเมรุว่างจากเจ้าอาวาส มีพระสงฆ์อยู่เฝ้ารักษาวัดเพียงรูปเดียวทางราชการกรมศิลปากรจึงนำพระพุทธรูปศิลานาคปรกในมณฑปนี้ไปเก็บรักษาไว้

ณ พิพิธภัณฑ์ สถานแห่งชาติกรุงเทพพร้อมกับได้นำพระพุทธรูปอุ้มบาตรที่ประดิษฐานณ บุษบกบัญชรหน้าพระอุโบสถ พระพุทธรูปศิลานาคปรกหน้าพระวิหารสรรเพชญ์ จำนวน 2 องค์ พระพุทธรูปศิลายืนที่หลังพระวิหารน้อย 1 องค์ รอยพระพุทธบาทหล่อด้วยโลหะที่มณฑปพระบาท ตั้งอยู่หน้าพระวิหารน้อย ทางวัดก่อฐานตั้งศิวลึงค์ไว้แทนมณฑปไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา

การเดินทาง

เมื่อมาถึงเกาะเมืองอยุธยา วิ่งรอบคูเมืองไปตามถนนอู่ทอง ตัดข้ามคูเมือง

ตามเส้นที่จะไปบ้านคลองสระบัว วัดหน้าพระเมรุอยู่ด้านซ้ายมือ

เปิดเวลา 08.30-17.30 น.

ค่าเข้าชมเฉพาะชาวต่างชาติ 20 บาท